

Historische
kring
Bemmel

tweede jaargang nr 3
September 1992

122-1754

Historische Kring Bemmeler

Uitgave ten behoeve van de leden, jaargang 2 no 3.

Inhoudsopgave:

Een woord van de voorzitter	1
Even voorstellen	2
Een kranteknipstel (4)	4
Uut de ouwe deus (4) - De Leemkuul	5
Een boerderijtje bekeken	6
Boerderij De Pas 4 - november 1991	10
De Bemmelse tienden van 1268 - 1792	12
Hoe staat het met de kalender?	14
Bericht uit het documentatiecentrum	15
In Bemmeler staat een huis: Everdina	16
De tabaksteelt in Bemmeler (3)	19
Cursussen over geschiedenis en geschied- beoefening	20
Colofon	

Kopij volgende nummer:

Dit is de vierde uitgave van de kring. Het voornemen bestaat het volgende nummer rond de jaarwisseling te laten verschijnen. Kopij voor dat nummer is vanaf nu al welkom en kan bij de redactieleden of bij het secretariaat worden ingeleverd. Uiterste datum inleveren 10 december 1992.

Een woord van de voorzitter

Beste kringvrienden,

Zoals u inmiddels wel bekend zal zijn gaat de kring in oktober a.s. een jaarkalender uitbrengen met beeldbepalende gebouwen en gebieden. In de afgelopen maanden zijn behoorlijk wat uren besteed aan onder meer het interesseren van sponsoren en de vormgeving van de kalender. Ook de komende tijd zal nog menig uurtje gestoken moeten worden in de organisatie van de verkoop en de verspreiding.

Bij het afsluiten van deze uitgave (eind augustus) verloopt de intekening voor de kalender heel voorspoedig. Indien u nog geen exempla(a)r(en) hebt besteld, doe het dan snel; om het risico van onverkochte voorraden te vermijden zal de oplage beperkt zijn.

Met de voorbereiding van onze volgende thema-avond is inmiddels begonnen. Deze avond, die naar verwachting in november a.s. zal worden gehouden, zal gaan over de Tweede Wereldoorlog. Om dit onderwerp hebben vele leden verzocht bij de eerder gehouden enquête. Indien u gegevens of wensen ten aanzien van dit onderwerp hebt, neemt u dan contact op met het bestuur.

Verder wil ik u nog een bestuurlijke mededeling doen. Ons mede-bestuurslid Ton Bredie heeft te kennen gegeven terug te willen treden uit het bestuur van de kring. Reden hiervoor is dat hij erg druk is met diverse andere bezigheden. Ton blijft gewoon lid van onze kring en zal ons blijven helpen waar dat nodig is. Bij deze wil ik Ton bedanken voor zijn positieve inbreng, in het bijzonder ten behoeve van de thema-avonden. We vinden het fijn dat hij de kring een warm hart blijft toedragen!

Door het bestuur is ons lid Marc Kocken benaderd om de opengevallen plaats in het bestuur (en in de sectie archeologie) op te vullen. Tot ons genoegen kunnen wij u mededelen dat hij zich hiertoe bereid heeft getoond. Wij denken in hem een prima opvolger te hebben gevonden; hij is afgestudeerd in archeologie, dus niet de eerste de beste. Wij wensen Marc veel succes met zijn sectie.

Ik wens u veel leesplezier met deze uitgave, en zoals gewoonlijk wil ik weer eindigen met een gedicht:

*Je kunt geluk niet grijpen met je hand
niet zetten in een lijstje
niet binden in een band.*

*Je kunt het zelfs niet maken
van hout, van steen of zand
niet breien of haken
niet knippen uit een krant.*

*Je maakt het niet van aarde
ook niet van gras of hooi.
En omdat je het niet maken kan
daarom is geluk zo mooi.*

(uit: "Ik rol mijn burcht op zakformaat" van Tamara Pittoors.)

E. Arns, voorzitter.

Even voorstellen

Sinds kort maak ik deel uit van het kringbestuur, als voorzitter van de sectie archeologie. Een nadere kennismaking is hier dus op z'n plaats.

Ik ben in 1965 te Tilburg geboren, kort daarna verhuisd naar Beek (Zuid-Limburg) en vervolgens in Nijmegen komen wonen, alwaar ik mijn jeugd heb doorgebracht. In oktober 1991 ben ik in Bommel gaan samenwonen met Mireille Poortman.

In Nijmegen heb ik Kunstgeschiedenis en Archeologie gestudeerd aan de Katholieke Universiteit. September vorig jaar heb ik deze studie afgerond met als hoofdvak Klassieke archeologie. In mijn doctoraalscriptie heb ik de bouwgeschiedenis van een patriciërswoning in Pompeii (Italië) behandeld; de titel luidde: IX,14,2.4 Huis van M. Obellius Firmus. Een onderzoek naar de bouwgeschiedenis van een riant woonhuis in Pompeii. Wellicht doet de gelegenheid zich eens voor het gepleegde onderzoek aan geïnteresseerden te presenteren.

Al vanaf mijn 6de wilde ik archeoloog worden. Deze "tik" kon ik in Nijmegen makkelijk oplopen, aangezien er veel werd (en wordt) opgegraven. Al die fascinerende vondsten maakten op mij grote indruk. Nu, 21 jaar later, ben ik afgestudeerd archeoloog en is de bekoring nog niet vervlogen.

Bommel, en trouwens de hele Over-Betuwe, is archeologisch gezien zeer interessant. Het lag voor mij dan ook voor de hand lid te worden van de kring. Als sectievoorzitter hoop ik in de toekomst het archeologisch verleden van Bommel en omgeving aan u te presenteren door middel van lezingen en tentoonstellingen.

Hierbij nodig ik u uit, wanneer u geïnteresseerd bent in de archeologie, dit kenbaar te maken en uw sectie-lidmaatschap schriftelijk te bevestigen bij ondergetekende of bij Leen Reinink, onze secretaris (adres: colofon). Het ligt in de bedoeling in het najaar een sectiebijeenkomst te organiseren.

drs. Marc Kocken, bestuurslid.

„De Leemkuil” Bemmeler eigendom van gemeente

BEMMEL — Zoals wij gisteren reeds schreven, is bij minnelijke schikking het fraaie Bemmelse herenhuis „De Leemkuil”, tegenover het kasteel-raadhuis „De Kinkelenburg” gelegen, aan de gemeente overgegaan. Genoemd kapitaal bezit — dit boerenbedrijf is niet minder dan 12 hectare groot — zal wellicht de ambtswoning worden van de opvolger van burgemeester W. van Elk, die op 1 juni a.s. wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, zijn ambt zal neerleggen. Onnodig te zeggen, dat het gemeentebestuur verheugd over deze aankoop is. „De Leemkuil” vormt een prachtige verbinding met de Klappenburg en bovendien blijft op deze wijze de prachtige oprijlaan gemeentelijk bezit en behouden.

"Uut de ouwe deus"

Leemkuul.

Kiek es ekkes, wa'k nou wer ien de ouwe deus heb opgedoken.

De Leemkuul ien volle glorie.

't Is ok een hortje gelejen dat deze foto gemakt is.

De gemeente had toen net 't huus mit schuren en grond gekocht. Ze dochten, dat 't 'n aordige plek vur de nije burge-meester kon worden.

Mar die docht d'r anders over en ging mit zien gezin op "Het Hoog" wonen.

't Huus "De Leemkuul" is d'r ien de loop van jaoren niet mojjer op geworden en de oprijlaon al helemal niet.

A'k mien bedink hoe de Leemkuulselaon d'r uut zag toen ik nog een klein dernje was, mo'k wel wat wegslikken.

't Was daor altied 'n bietje donker mit die hoge bomen.

En het hek aon de straot gaf 't gevuul da'j opgesloten wier.

Allenig durfde ik daor nooit te kommen, mar mit Koninginne-dag mosten wij altied ers naor de laon.

Alle schôlkienderen kwamen daor bij mekaor en gingen ien optocht naor 't gemeentehuus um de burgemeester 'n aubade te brengen.

Ik snapte toen niet wat 'n aubade was, want we moesten gewoon zingen

Da's nog ins wat anders dan de lijnbus die dur de Leemkuulselaon kum scheuren.

Maria Janssen.

Een boerderijtje bekeken

Mijn verhaal gaat over de Pas 4. Een naam heeft mijn boerderijtje niet. Namen zijn meestal voorbehouden aan statige trotse gebouwen. De Pas 4 heeft niets van trots, maar heeft des te meer charme en romantiek. In een ruimte van amper 600 m³ huisden er tot voor kort twaalf personen, negen koeien en een paard. Om zo veel mogelijk koeien te kunnen herbergen had men een in de weg zittend gebint¹⁾ maar eenvoudig weggezaagd. Het dak werd geschraagd door een curieuze alternatieve draagconstructie ongeveer een meter verderop in de richting van de zijgevel. De knecht sliep op zolder. Behang op tegen het dak gespijkerd jute en een klein dakraampje, meer valt er over die ruimte niet te zeggen. Het zet je aan het denken over de manier waarop het leven zich al die jaren heeft afgespeeld. Tweehonderd jaar staat het gebouwtje er al. Het heeft de tijd van Napoleon nog meegemaakt. Of er Franse soldaten in de Pas zijn geweest weet ik niet. Het is niet onwaarschijnlijk.

De eerste bewoners hebben in de steenfabrieken gewerkt. Het boeren deden ze erbij en dat zal niet uit luxe zijn geweest. Tot aan de jaren vijftig van onze eeuw is het boerenleven maar heel geleidelijk veranderd. Dat zal ook in de Pas zo geweest zijn. Daarna ging het snel.

Voor kleine boertjes was geen plaats meer. Vele kleine boerderijtjes verdwenen onder de sloophamer. Men stond er vaak nauwelijks bij stil. Nu zijn ze weer in trek als woonhuis en de overheid heeft inmiddels begrepen dat het een goede zaak is op het resterende erg zuinig te zijn.

Van eenvoudig onderkomen naar monument: de eerste bewoners en hun vele opvolgers zullen daar op geen enkele manier bij hebben stilgestaan. Hun enige zorg was een behoorlijk levensonderhoud voor hun talrijk nakomelingschap en dat was verre van eenvoudig.

De eerste keer dat ik door het gebouw liep was het vooral het geheel dat me boeide, de sfeer, de lucht die er hing. Later ga je meer details zien. Alles moet blijven zoals het is, dacht ik. Helaas was de realiteit harder en bleek het omgekeerde noodzakelijk. De houtworm was letterlijk vernietigend tekeer gegaan in al die jaren. Bovendien bleken de muren -nadat het uit de vijftiger jaren stammend asbest eraf was gehaald- door en door vochtig. Het metselwerk was broos en liet talrijke scheuren zien. Eerst slopen dus en dan alles weer op dezelfde manier terugbouwen. Daarbij tevens een aantal nog niet zo oude verbouwinkjes terugdraaien. Een voordeel van deze aanpak is dat je geleidelijk heel veel van het gebouw te weten komt. Door het gebouw te pellen draai je de film van de geschiedenis terug.

De eerste stap was het opruimen van de hooizolder. Behalve veel stof leverde dat een oud paardebit, wat tuig en een as van een kruiwagen op. Op zolder kwam ik ook nog wat restanten van melkgerei tegen. Dan de vloer op de deel. Ik moest eerst een laag beton de baas worden. De beloning was een grup, die nog in goede staat was. Daar weer onder wat vage sporen van nog een vloer, maar wat interessanter was een oude fundering, waaruit al snel de conclusie was te trekken dat het gebouw oorspronkelijk een meter of vier (een kwart van het geheel) korter moet zijn geweest. De verschillen tussen het laatste gebint en dat ervoor bevestigden dat, evenals sporen van een weggehaald gebint in wat inmiddels keuken en slaapkamer was.

Later zouden bij de afbraak van het dak de contouren van het oude wolfsdak²⁾ tevoorschijn komen. Ook bleek een verschil in fundering. Het oude gedeelte stond op een basis van een enkele platte steen, ongeveer 30 cm onder het maaiveld. De fundering was naar beneden toe niet verbreed. Het nieuwe gedeelte stond even diep, of beter ondiep, maar had een verbreding in de vorm van een trapje van drie stenen. In de fundering kwam ik overigens zeer forse kloostermoppen tegen met afmetingen van 28 bij 14 bij 7 cm.

De dakconstructie van het nieuwe gedeelte was veel minder degelijk en ook van ander, slechter hout.

Op de vraag wanneer dat nieuwe gedeelte erbij kwam heb ik nog geen antwoord. Het moet een tijdje geleden zijn geweest, want er zijn nog gesmede spijkers gebruikt. Waarom de uitbreiding er kwam laat zich gemakkelijk raden.

Het woongedeelte heeft oorspronkelijk uit een ruimte van vier bij tien meter bestaan. Voor het gehele gezin, inclusief slaapruimte. Daar is een ruimte van de zelfde omvang aan toegevoegd, met als logisch gevolg dat de ruimte voor het vee ook groter moest.

Bij het afbikken van de muren bleek dat de voorgevel niet gemetseld was maar gewoon op elkaar gestapeld met leem ertussen. Of zou je dat misschien metselen met leem moeten noemen? Van een kenner uit Bemmelen hoorde ik dat men vroeger van zwaluwencement sprak.

Het langer maken van het gebouw is de eerste ingrijpende verbouwing geweest. De tweede vond plaats begin zestiger jaren, toen het dak boven het woongedeelte een meter omhoog werd gehaald. Opnieuw was het "woongenot" het oogmerk. De oorspronkelijke vorm van het hallehuis ging daarmee verloren, maar het geheel bleef harmonieus. Bij veel boerderijen in onze omgeving zie je een soortgelijke ontwikkeling.

Aan het gebouw is veel geknutseld. Vooral aan de dakconstructie was dat goed te zien. Als er iets te herstellen viel gebruikte men blijkbaar elk materiaal dat voorhanden was. Zo werd boven de deel een gat gedicht met behulp van bomen van een wagen. Het beslag zat er nog op. Ik denk dat het in dit geval om oorlogsschade ging. Op een andere plaats op de deel diende een spoorbiel, aangedreven bij hoogwater, als extra steun ter voorkoming van ernstige gevolgen van een breuk in een gording³⁾.

Over de ligging van het gebouw heb ik het nog niet gehad. In onze tijd zouden we bouwen midden op een perceel. De oude boerderijen staan met duidelijke "economische" motieven aan de rand van de weg, met de ingang van de deel op de best toegankelijke plaats. Zo ook de Pas 4, die pal tegen de weg aan is gebouwd.

Tot slot nog een detail, dat past in de sfeer van het gebouw: bij het verwijderen van het riet kwam een kruisbeeld tevoorschijn. Zou dat erin gestopt zijn om gunsten van boven af te roepen? In ieder geval is het een wonder dat een zo brandbaar geheel het twee honderd jaar uit kan houden.

Ik kom nog wel een keer terug op mijn boerderijtje. Ik zit er vol van en ben voorlopig nog niet uitgekeken.

Louis Dolmans.

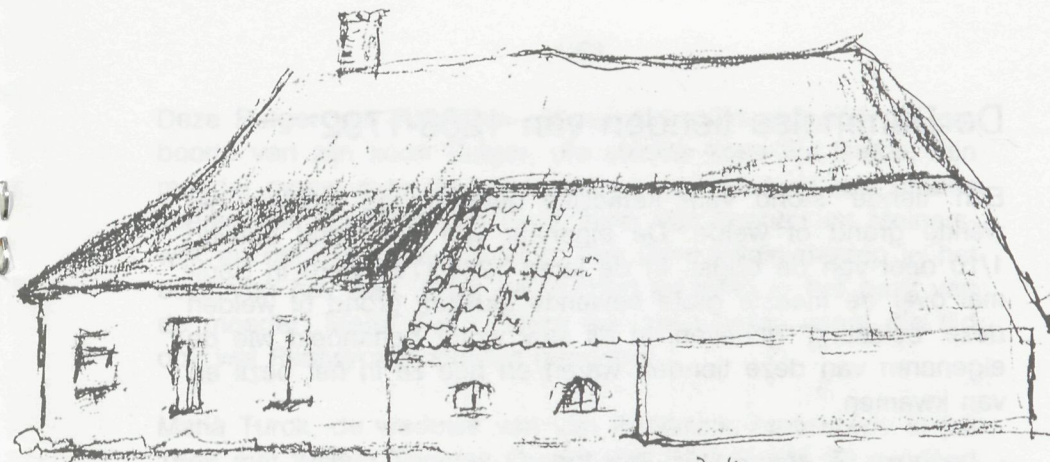
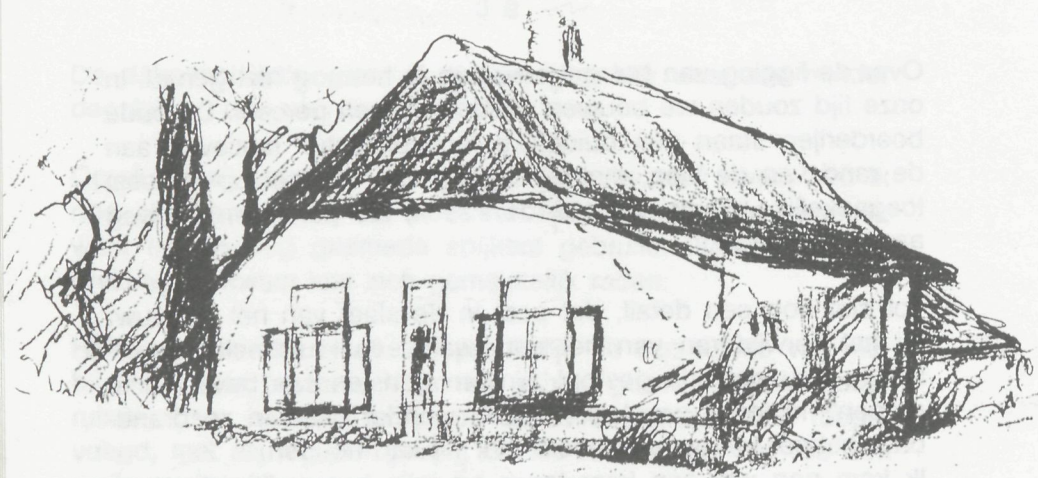
- 1) Twee verticale stijlen, met elkaar verbonden door een horizontale balk. Meerdere achter elkaar geplaatste "gebinten", bovenaan in de lengterichting met elkaar verbonden, vormen het houten geraamte dat het dak draagt.
- 2) Dak, bestaande uit vier schuine vlakken. De schuine kanten aan de voor- en achtergevel zijn de wolfseinden.
- 3) Horizontale verbinding tussen gebinten.

N.B.:

De boerderij de Pas 4 uit bovenstaande bijdrage is dit keer het onderwerp van de "traditionele" tekening van Ton Bredie. Zie de volgende pagina's van dit kringblad.

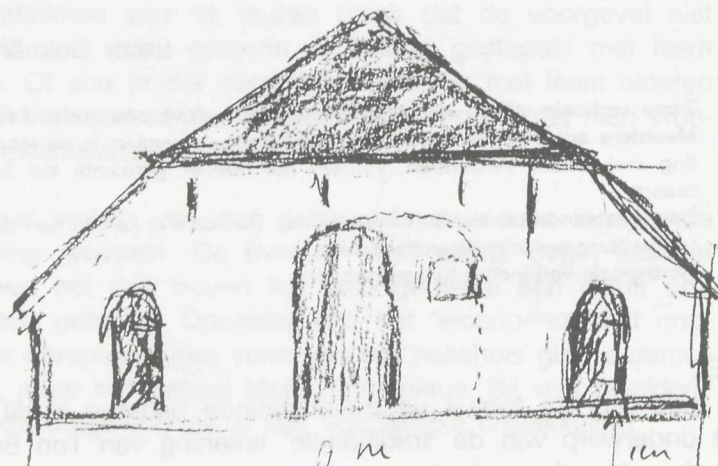
Ledenbestand

Per eind augustus 1992, ongeveer drie jaar nadat onze kring zich voor het eerst aan de inwoners van Bemmelen presenteerde, is het ledenaantal opgelopen tot 112. Tot de leden behoren 72 mannen, 38 vrouwen en 2 organisaties; 11 leden wonen niet (meer) in Bemmelen, Ressen of Haalderen.

0 m

7 m

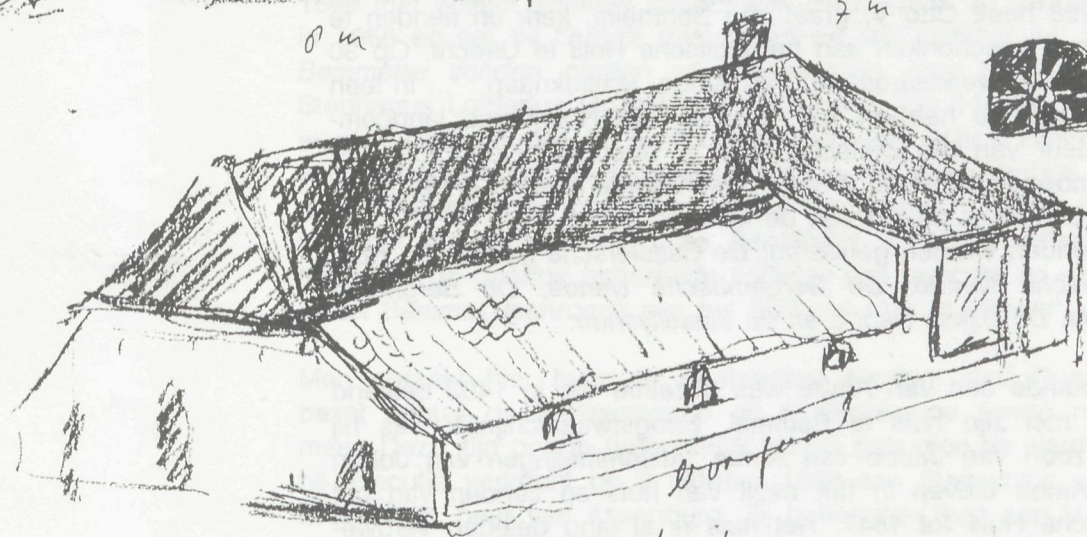
9 m

11 m

4 m

Schuur

10 m

tuin

17,6

Plaats "De Pas" 1991 november

De Bemmelse tienden van 1268-1792

Een "tiende" stond voor kerkelijke belasting op stukken bewerkte grond of weide. De eigenaar van een tiend ontving 1/10 deel van de oogst. In de jaren 1268-1792 werd in Bommel over de meeste grote bewerkte stukken grond of weiden deze "belasting" geheven. In dit stuk wordt behandeld wie de eigenaren van deze tienden waren en hoe ze in het bezit ervan kwamen.

In 1268 heeft Otto V, graaf van Bentheim, kerk en tienden te Bommel geschonken aan het Duitse Huis te Utrecht. Op 30 maart 1381 verklaarde Jan van Ambe, schildknaap, "... in leen ontvangen te hebben van Hendrik van Hoenhorst, landcommandeur van het Duitse Huis te Utrecht, bij opdracht van zijn moeder Jutte van Ambe, verschillende tienden onder Bommel, benevens de gift van de kerk".

De tienden worden genoemd: *De Catteliersche tyende*, *De Holtackersche tyende*, *De Bergambsche tyende*, *De Bergheren tyende*, *De Dijkse tyende* en *de Smaeltyende*.

Genoemde Jan van Ambe was dezelfde die in 1403 beleend werd met zijn huis te Bommel. Hoogstwaarschijnlijk was hij een zoon van Jacob van Ambe. Afstammelingen van Johan van Ambe bleven in het bezit van huis en tienden van het Duitse Huis tot 1647. Het huis is al lang geleden verdwenen. Het stond in de nabijheid van de Kinkelenburg, dat veel later is gebouwd dan het huis van de van Ambes.

In 1501 waren huis en tienden via vererving in het bezit gekomen van Ida van Alme of Ambe en vervolgens overgegaan op haar zoon Dirk van Munster. Via diens dochter Yda van Munster kwamen deze bezittingen in 1556 terecht bij Arent van Boickholt, een zoon van Yda van Munster. Na de dood van Arent van Boickholt werden zij door zijn moeder (Yda van Munster, weduwe van Boickholt), in 1593 overgedaan aan Arent van Rantwyck. In 1641 komen huis en tienden in eigendom van Rutger van Rantwyck.

Deze Rutger van Rantwyck (ritmeester) stierf nog vóór de geboorte van zijn zoon Rutger, die slechts korte tijd leefde. Zijn moeder moest over de nalatenschap van het kind een proces voeren met Barthold van Gent, heer van Loenen en Meinerswijk en oom van haar zoontje. Van Gent kwam daarop in het bezit van het huis, maar de tienden kwamen in het bezit van de moeder: Maria Turck. Deze tienden werden vanaf die tijd ook wel *Rantwyckse tienden* genoemd.

Maria Turck, de weduwe van van Rantwyck, hertrouwde in juli 1648 met Willem Thomas Quardt van Wickeraedt. Zij overleed in 1655 en liet bij Quardt drie zonen en een dochter na. De *Bemmelse tienden* gingen vervolgens over naar haar zoon Stephanus Lotharius Quardt van Wickeraedt. Op 11 mei 1692 werden deze tienden bij executie verkocht aan Willem Hofman van Someren en zijn echtgenote Johanna van Bloemendaal. In de voorwaarden en condities van verkoop wordt gezegd, dat verkocht zullen worden "*.. de Bemmelse of Wickeraedtsche tiend met de daartoe behorende collectie van kerkgifte en vicarie tot Bommel, leenroerig aan het Duitsche Huis te Utrecht*".

Men spreekt hier over de *Rantwyckse tienden*. Van Quardt bezat echter de *Bergamsche* en *Holtackersche tiende* niet meer. Deze zijn ook in gerechtelijk verwin gekomen en werden bij executie verkocht op 9 oktober 1689 aan Eustachius van Bronkhorst, heer van Assenburg. Zij behoorden toen aan Margaretha Veldhof, weduwe van Arnold Bloemendaal. In de stukken betreffende de verkoop van de tienden wordt gezegd dat zij "*leenroerig is aan de Bemmelsche tiend*".

Vermoedelijk wordt met de *Veldhoftiend* de *Holtackersche tiend* bedoeld omdat die in 1689 in het bezit was van Margaretha Veldhof. Deze tiend is door de weduwe van Eustachius van Bronkhorst verkocht aan de Heer van Heert. Naderhand is die in het bezit gekomen van de familie van Lynden van de Plak en, bij de verkoop van de Plak in 1728, van de familie van Randwijk.

Tenslotte laten wij hier nog een paar uittreksels volgen uit het Register van Verpondingen (kadaster) van de *Bemmelsche tienden*.

In 1649 worden genoemd: *Ritmeester Rantwycks tiend, Veldhofs tiend, Commandeuren tiend, Joh. Nagels tiend, Graafs van de Berchs tiend, Vaecken tiend en Mariëndaalsche tiend.*

1777 en 1792 worden in Bommel vermeld: *De gehele Holtackerse tiend, Veldhofs tiend, de halve Baelsche tiend van van Dockum en erven Bato van Hulst, de Nagels tiend van Meester van Heemshuizen, de Bergensche tiend van Schepen Knipping, van Wickeraedts tiend van Meester van de Clooster en Barones van Tengnagel, de Mariëndaalsche tiend van Advocaat van Meurs en de Brakels tiend op naam van Generaal van Lynden.*

Zo hebben dus de Bemmelsche tienden gerouleerd van eigenaar naar eigenaar. Met de komst van de Fransen is een einde gemaakt aan deze vorm van belastingheffing.

Eef Arns.

Hoe staat het met de kalender?

Een aanzienlijk aantal leden heeft inmiddels gebruik gemaakt van het inschrijfformulier voor de kalender, dat midden augustus bij u is bezorgd. Niet alleen het doel van deze kalenderactie - de opbrengst gaat naar het restauratiefonds voor het N.H.-kerkje in Ressen - maar ook de kalender zelf is de moeite waard.

Behalve een fraaie foto van het kerkje bevat de kalender 12 foto's van plekjes en gebouwen in Bommel, Haalderen en Ressen, waarvan sommigen heel verrassend zijn. Elke foto gaat vergezeld van een informatieve tekst. Dat maakt de kalender tot een waardevol bezit voor een ieder die onze woonomgeving kent. Niet alleen voor onze leden, maar ook voor familie, vrienden en kennissen. Een heel aardig idee voor Sinterklaas bijvoorbeeld! De prijs is f 15,- en die is heel redelijk.

Mocht U niet gereageerd hebben door middel van het inschrijfformulier dan kunt U dat alsnog doen, maar U kunt ook één of meer exemplaren reserveren door te bellen met ondergetekende of één van de andere bestuursleden. In oktober wordt de kalender geleverd en wij verwachten snel door de voorraad heen te zijn. Wacht dus niet te lang met Uw bestelling. Het zou jammer zijn als U dit buitenkansje mist!

Leen Reinink, secretaris, tel. 08811-62429

Bericht uit het documentatiecentrum

Al geruime tijd hebben we voor de Historische Kring een kamer in de Kinkelenburg. Daar wordt elke dinsdagochtend gewerkt aan het archief. Tot voor kort werden in het documentatiecentrum voornamelijk kranteknipsels en boeken bewaard. Alles wat betrekking heeft op Bemmел wordt verzameld.

Daar komen nu ook foto's en dia's bij. We maken zelf foto's in en om Bemmел, maar vooral oude foto's zouden ons zeer welkom zijn. Komt u bij het opruimen van de zolder of kasten oude foto's, boeken over Bemmел of andere papieren over Bemmelse onderwerpen tegen, die voor u of uw verdere familie niet meer van belang zijn, denk er dan eens over ze aan de kring ter beschikking te stellen. U zou ons er zeker een plezier mee doen.

Voor het documentatiecentrum zoeken we enkele enthousiaste kringleden die op dinsdagochtend, eventueel bij toerbeurt, meehelpen het archief uit te breiden en op orde te houden.

Reacties, ook voor foto's, boeken, etc. bij:

Maria Janssen, Dorpsstraat 8, tel. 64349;

Wilma Kersten, Dorpsstraat 107, tel. 61270;

of: op dinsdagochtend 10 - 12 u. in de Kinkelenburg.

Maria Janssen.

In Bemmeler staat een huis

Huize "Everdina"

Hoe de naam Everdina is ontstaan is niet echt goed bekend. Volgens mijn oud-buurman Fried Linssen zou de zoon van de toenmalige bewoner van Strijdhagen, de heer Stroitman, een zeer grote dochter gehad hebben, die mogelijk Everdina heette. Maar waarom het huis haar naam zou dragen blijft onduidelijk.

Wat ik verder van Fried Linssen te horen kreeg was dat het huis $\pm$ 1912 gebouwd is; hij was toen 12 jaar. Er zouden achtereenvolgens in gewoond hebben: de familie Nodam, de familie Bavink (in beide gevallen was het gezinshoofd tuinman), de familie van Kotten, de heer Akkermans (volontair bij Fernhout), de familie Winters en de familie Koenders (van 1929 tot 1975). Vanaf 1975 wordt het huis bewoond door de familie R. Rikken-Geerits.

Een aantal jaren geleden ben ik eens bij de gemeente gaan kijken naar gegevens over het bouwjaar van ons huis. Volgens de mensen die mij hielpen zou dit archief door de oorlog verdwenen zijn. Toch moet ik meer te weten zien te komen. Misschien vind ik ooit nog eens meer informatie bij het kadaster en/of het provincie-archief.

Wel kreeg ik, toen ik Everdina kocht, van notaris Laarberg de oude notariële akte van notaris P.W.Ph. van Bunge in handen. Daarin staat vermeld dat Hendrik Jan Koenders, gemeenteveldwachter te Bemmeler, Everdina op 15 maart 1929 kocht van mejuffrouw Albertha Hendrina Geene, weduwe van de heer Wilhelmus Antonius Marcus Verweijen. De moeder was voogdes over haar vijf minderjarige kinderen, te weten: Arnoldus, Geertruida, Johannes, Hendrikus en Theodorus Verweijen. Misschien zijn er van hen nog in leven. Zij zouden wellicht iets over het huis weten. De vader was in 1928 overleden, zonder bij testament over zijn nalatenschap te hebben beschikt.

Van de reeds overleden heer Sloot hoorde ik dat in de oorlog in de bongerd behoorlijk gevochten is. Er zijn tanks dwars door de afrastering gereden en het huis heeft een voltreffer in het achterste gedeelte gekregen. Wanneer ik een kuil graaf, stuit ik op oorlogsmateriaal zoals kogels, kledingstukken, zijden camouflage-sjaaltjes, enzovoorts. Dan ga ik maar niet verder, want wie weet wat er nog meer ligt.

Oudere inwoners van Bemmelen hebben het huis nog gekend met een sloot er voor en een bruggetje. Toen ik het in 1975 kocht was de sloot al dicht.

Bij de verbouwing in 1975-76 heb ik de buitenkant van het huis in zijn oorspronkelijke staat gelaten. Aan de binnenkant is een nieuwe spouwmuur gekomen. Daarvóór was het behang geplakt op een raamwerk (betengeld). De achterkant heb ik aangepast aan de rest van het huis. De oude perebomen, van het ras Claps, doen het ook nog steeds goed.

Wij wonen nu met zijn vijven in het huis en we vinden het een heerlijk plekje temidden van een fijne buurt.

Familie R. Rikken-Geerits,
"Everdina", Vossenhol 20.

P.S.:

Dat "Everdina" wel erg bekend is bleek uit het feit we eens een kaart kregen die als volgt was geadresseerd: Familie Rikken, Everdina, Bemmelen.

Contributie-tijdvak

Recent ontvingen leden die de contributie over 1992 nog niet betaald hebben hiervoor een nota. Naar aanleiding van vragen die het bestuur hierover bereikt hebben, lijkt het ons goed erop te wijzen dat het contributie-tijdvak gelijk is aan het kalenderjaar. De contributie-bedragen voor 1992 zijn vastgesteld in de algemene ledenvergadering van 25 februari 1992.

De tabaksteelt in Bemmeler (3)

De katholieke kerk in Bemmeler heeft in het verleden ook een rol gespeeld in de tabaksteelt. De reden hiervoor is dat de patroonheilige van de parochiekerk in Bemmeler, de H. Donatus, tevens de beschermheilige is tegen onweer en hagelbuien. Hagelbuien (men sprak van hagelslag in de tabak) konden de aanplant totaal vernielen of door bladbeschadiging (gaten en scheuren) een aanzienlijke oogstvermindering geven.

Vóór en ook tijdens de oorlog was het de gewoonte om twee bloeiende tabaksplanten in de R.K.-kerk te plaatsen. Deze planten werden voor de patroonsdag van Donatus (7 augustus) voor het beeld van de H. Donatus gezet en bleven dan de hele zomer daar staan. De tabaksplanten waren altijd afkomstig van de familie Bouwman uit de Oostervelden, die nog tot lang na de oorlog tabak verbouwden.

Degenen die nog meer van de tabaksteelt willen weten, raad ik aan om eens het Amerongs Historisch Museum te bezoeken. Dit museum, dat gevestigd is in een voormalige tabaksschuur in het centrum van Amerongen, bevat een permanente tentoonstelling van de tabaksteelt in Nederland en in Amerongen in het bijzonder.

Bij het museum is een klein proefveldje met tabak te zien. In het achterste deel van het museum is te zien hoe de tabak, aan spijlen geregen, te drogen hangt in de tabakshanken. Zelfs is er een zakje met tabakszaad verkrijgbaar om thuis ook eens te proberen tabak te verbouwen.

Het adres is: Amerongs Historisch Museum
Burg Jhr H vd Boschstraat 46, Amerongen (U).
Tel.: 03434 - 56500 of 51196

Openingstijden: 1 april - 1 mei van 13 - 17 uur
1 mei - 1 november dagelijks van 10 - 17 uur,
's zondags van 13 - 17 uur en 's maandags
gesloten.

Adri Stuart.

Cursussen over geschiedenis en geschiedbeoefening

Het Gelders Oudheidkundig Contact in Zutphen publiceerde eind juni een overzicht van cursussen over geschiedenis en geschiedbeoefening in Gelderland, Overijssel en Utrecht in het cursusjaar 1992/1993.

De brochure bevat uitgebreide informatie over cursussen en studiedagen over de volgende onderwerpen:

- oud schrift
- genealogie
- lezen en begrijpen van middelnederlandse teksten
- schrijven van artikelen over geschiedenis
- beoefening van de lokale en regionale geschiedenis
- presentatietechnieken
- historische geografie
- industrieel erfgoed
- gemeentelijke monumentenzorg
- archeologie

De cursussen zijn bestemd voor leden en bestuursleden van historische verenigingen en voor andere belangstellenden. In het cursusoverzicht zijn ook cursussen over musea en museumbeheer opgenomen.

Het cursusoverzicht is gratis verkrijgbaar bij het Gelders Oudheidkundig Contact, postbus 359, 7200 AJ Zutphen.

Voor meer informatie: tel. 05750-11826.

Leen Reinink, secretaris.

De enige bank in uw omgeving die werkt voor uw omgeving.

Onze eigen Rabobank is een zelfstandige bank, die zelfstandig kan beslissen.

Over rente, over leningen, over aan te nemen personeel, ja, over praktisch alles.

Het belang van de plaatselijke leden (onze bank is een coöperatie) en cliënten staat hierbij voorop.

En niet een zo hoog mogelijke winst. Dat maakt een groot verschil met andere banken. Een groot verschil vooral in mentaliteit en betrokkenheid bij de plaatselijke gemeenschap.

Het verschil merk je al snel in het persoonlijke contact. Onze mensen zijn direct aanspreekbaar en kunnen snel beslissen.

Dat komt de relatie met leden en cliën-

ten alleen maar ten goede. We kennen onze klanten dan ook meestal goed.

En mensen die je goed kent, blijf je nu eenmaal langer steunen, ook als het eens wat minder met ze gaat.

Het verschil merk je ook in onze betrokkenheid bij tal van activiteiten in het bedrijfsleven, van verenigingen en op scholen.

Kortom, bij alles wat er om ons heen gebeurt. We weten wat er leeft en we helpen dan ook graag met adviezen, bemiddeling of faciliteiten. Ook als het niet om bankzaken gaat.

Door de band die we hebben met de plaatselijke gemeenschap vinden we dat een vanzelfsprekende zaak.

Rabobank

Rabobank. Aangenaam.

Historische Kring Bemmél

Secretariaat: L. Reinink,
Sportlaan 2,
6681 CE Bemmél.

Bankrekening: Rabobank Bemmél 10.57.26.443
(giro van de bank 889425)

<u>Samenstelling bestuur:</u>		<u>Tel:</u>
E.W.C. Arns	Meerweg 1,	61772
(voorzitter)	6681 BC Bemmél.	
L. Reinink	Sportlaan 2,	62429
(secretaris)	6681 CE Bemmél.	
G.J. Sommers	De Houtakker 1,	64933
(penningmeester)	6681 CW Bemmél.	
L.J.F. Dolmans	Handelsstraat 5,	085- 253406
(geschiedenis)	6851 EH Huissen.	
M.J.P. Janssen-v.Gelder	Dorpsstraat 8,	64349
(documentatie)	6681 BN Bemmél.	
Drs. M. Kocken	Dorpsstraat 36 B,	65041
(archeologie)	6681 BN Bemmél.	

Redactie:

De redactie voor deze uitgave werd gevormd door Eef Arns, Louis Dolmans, Maria Janssen, Marc Kocken, Leen Reinink en Gerard Sommers. Kopij en andere berichten voor de redactie kunnen worden ingeleverd bij de redactieleden.

Lidmaatschap Historische Kring Bemmél:

Deze uitgave wordt gratis verspreid onder de leden van de kring. Wilt u ook lid worden, of anderen lid maken: aanmelding kan plaatsvinden bij het secretariaat. De contributie bedraagt f 20,= per jaar: tweede en volgende gezinsleden betalen f 10,=.